



AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI  
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

---

# Kött och blod

Nutida tolkningar utav Jesu död

Tobias Eriksson

2011

Examensarbete, kandidatnivå, 15 hp  
Religion med ämnesdidaktisk inriktning  
Religionsvetenskap med inriktning mot kultur och identitet  
Lärarprogrammet - gymnasielärare

Handledare: Tomas Appelqvist  
Examinator: Olov Dahlin

---

# Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>INLEDNING</b>	<b>3</b>
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	4
1.2	UPPLÄGG.....	4
1.3	AVGRÄNSNINGAR.....	4
<b>2</b>	<b>METODVAL</b>	<b>6</b>
2.1	DATAINSAMLING.....	6
2.2	GENOMFÖRANDE.....	7
2.3	KÄLLOR.....	8
2.4	METODDISKUSSION.....	12
2.5	FORSKNINGSETISKA PRINCIPER.....	13
<b>3</b>	<b>HISTORISKBAKGRUND</b>	<b>14</b>
3.1	BIBELN SOM KÄLLA.....	14
3.2	HISTORIENS JESUS.....	15
3.3	KORSFÄSTELSEN SOM STRAFF.....	16
3.5	KRISTENDOMENS SPRIDNING.....	17
3.6	SAMHÄLLET UNDER ROMARNA.....	18
<b>4</b>	<b>UNDERSÖKNING</b>	<b>20</b>
4.1	BRUKET AV SYMBOLER.....	21
4.2	OFFRET.....	22
4.3	KAMPEN.....	23
4.4	FÖRSONINGEN.....	24
<b>5</b>	<b>RESULTATET</b>	<b>26</b>
<b>6</b>	<b>DISKUSSION</b>	<b>29</b>
<b>7</b>	<b>KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING</b>	<b>31</b>
7.1	LITTERATUR.....	31
7.2	ARTIKLAR OCH ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	32
7.3	OTRYCKTA KÄLLOR.....	32

# 1 Inledning

För mig har den kristna kyrkan alltid varit närvarande i mitt liv. Vid varje skolavslutning har jag stått i kyrkan och sjungit psalmer, liksom vid konfirmationen och vid mitt arbete som fadder inom Svenska kyrkan. Jag har alltid upplevt en känsla av trygghet och gemenskap genom kyrkan, även om jag aldrig varit troende. Jag ser korset som en symbol för lugn och godhet, men när man väl börjar tänka på ursprunget till denna symbol – korsfästelsen av Kristus - får det onekligen en mörkare och mer mystisk innebörd.

Många av oss inskrivna i kyrkan, något har gjort att det svenska folket tillhört den kristna kyrkan i generationer. Dess ideologi har bundits ihop med det statliga i över tusen år. Sammantaget måste detta ha givit en stor påverkan i hur den tidiga kristendomen skall tolkas, ett vetenskapligt fält som egentligen inte varit tillgängligt för vanliga människor innan upplysningen under 1700-talet.

Jag alltid haft en röst i mitt bakhuvud som hela tiden ifrågasätter: varför Jesus? Inte vem Jesus ”var” som person, för de religiösa berättelser om honom som återfinns i Bibeln jag genom åren fått repetera ett otal gånger. Den fråga jag istället ägnat mycket grubbel åt varför just han, varför just då och varför just korset? Endast genom att studera, efterforska och diskutera kring detta ämne kan vi få en allt klarare bild av problematiken kring hur världen var för två tusen år sedan och hur vi tolkar det i nutiden.

Rötterna till denna studie ligger i att resoneras kring korsfästelsens betydelse för de tidiga kristna och speciellt hur den har blivit tolkad i nutiden. Jag har läst många uppsatser och böcker som behandlar Jesus uppståndelse och eftermäle men knappt någon som behandlar hans död, eller de som levde i hans efterfölje. Därför är det intressant att se vad den svenska kristendomsdebatten har att tillföra till den internationella marknaden.

Valet av ämne stammar från mitt intresse för kristendomens början, hur den ursprungliga och första kristendomen kan ha gestaltats. Det jag vill uppnå med denna uppsats är att undersöka skillnaderna och likheterna hos de svenska kristendomsdebattörerna. Detta för att skapa en uppfattning om mångfalden kring fenomenet Jesus.

## 1.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med denna undersökning är att undersöka svenska kristendomsdebattörernas syn på Jesus död och dess efterspel.

- Hur tolkar nutida svenska kristendomsdebattörer korsfästelsen av Jesus?
- Hur skildra de bilderna av korsfästelsen som praktiserades inom det romerska samhället under de första hundra åren av kristendomen?

## 1.2 Upplägg

Jag har valt att dela upp uppsatsen i fem större delar där jag först presenterar uppsatsen och dess frågeställningar i och med inledningen. Sedan behandlas metoden kring uppsatsen för att visa på mitt tillvägagångssätt. Sedan en beskrivning av samhället och idealen i den antika världen, detta för att ge studien en förklarande historisk bakgrund samt visa på anledningar till Jesus död och de tidiga kristna inom romarriket. Samt ge läsaren en djupare förståelse om det samhälle som existerade så att undersökningens kontext blir relevant.

Därefter presenteras min undersökning, som övergår i tolkningar av korsfästelsen av Jesus genom tre svenska kristendomsdebattör och intervjuer av två präster från Svenska kyrkan samt debattartiklar publicerad under 2003 av Svenska Dagbladet (SvD) angående tolkningen av Jesus i nutiden. Detta för att visa upp källornas information och framkomna slutsatser relevant till denna uppsats, som sedan avslutas med resultatredovisning och diskussion av slutsatserna kring undersökningen.

## 1.3 Avgränsningar

Jag valt att begränsa uppsatsen utefter fyra olika perspektiv. Det första är författarurvalet, där jag lägger fokus på diskuterande böcker som behandlar korsfästelsen av Jesus mer än teologiskt vetenskapliga. Detta för att få en större mångfald av samlad information, samtidigt som den är behandlad och med olika vinklar på dess tolkningar. För det andra så väljer jag att bortse från kristendomsspridningen utanför det dåvarande romerska riket, främst på grund av avsaknaden av säkra källor.

För det tredje finns onekligen en problematik redan i avsikten utforska Jesus liv. Exempelvis finns en uppsjö litteratur i detta ämne, varför alla går inte att behandla i en studie som denna, med viss innehållsbegränsning. Jag gör därför valet att begränsa mig enbart till svenska författare och översättningar – dels för att jag intresserar mig för ett svenskt perspektiv på debatten om kristendomens ursprung, dels för att fokusera studien bättre.

För det fjärde, rörande tidsfaktorn har jag valt att begränsa mig historiskt från korsfästelsen av Jesus fram till 300-talet, vid utropandet av kristendomen som stadsreligion i romarriket. Likväl kommer uppsatsen vid flera tillfällen driva av mot senare tid, vilket sker för att visa på andra punkter. Utifrån debatterna så kommer uppsatsen att kretsa kring 2000-talets diskussioner.

## 2 Metodval

Metodvalet är uppdelat i sex olika kapitel; Datainsamling, Genomförande, Forskningsläge, Central Litteratur, Källkritik och Forskningsetiska principer. Kapitlen finns där för att öka tydligheten och för att hjälpa till med struktureringen för själva metodavsnittet. Jag har haft hjälp till metodundersökningen med Stukat och Denscombe som referenser då dessa används som allmängiltiga metodböcker för likartade undersökningar.<sup>1</sup>

Uppsatsen bygger huvudsakligen på en jämförande analys av litteraturen samt genomförda intervjuer. Att varva intervjuer med litteraturstudie används i denna typ av uppsatser för att förstärka litteraturens förankring, samt att bygga upp parallella källor för att vidare utveckla studiens slutsats. Som källa kommer intervjuerna stå som komplement till litteraturens resultat för att se om det finns kontraster i källorna.

Intervjurespondenternas svar kommer att återges som referat utan direkta citat - detta för att inte få med svar som kan tolkas vara ur sin kontext. I intervjuerna har jag valt att lägga fokus på själva korsfästelsens betydelse. Mina respondenter är präster ur Svenska kyrkan och inte skolade inom historia i större utsträckning, vilket har gett mer fokus på den religiösa betydelsen mer än resonemang kring samhällets eventuella påverkan.

### 2.1 Datainsamling

Vid valet av respondent använde jag mig av vad Martyn Denscombe kallar för medvetet urval, vilket betyder att jag valt ut en person som jag tror kommer ge bästa möjliga svar på mina frågor. Första valet var från en tidigare föreläsning från journalisten Rolf Nilsson om dödens historia. De övriga två skedde genom att helt enkelt fråga präster i centrala Stockholm, vilket inte visade sig vara ett problem. Jag fick kontakt direkt och kunde intervju respondenterna redan samma dag.<sup>2</sup>

Litteraturen samlades in genom Stockholms stadsbiblioteks tillgängliga böcker samt personliga böcker om ämnet kristendom, där en urvalsprocess skedde genom relevans, tryckår, ämnesinnehåll, innehållsförteckning samt utgångspunkter. Tryckåret för att få en uppdaterad diskussion och inte stödja sig på äldre mindre relevant information för denna

---

1 Stukat, S. (2005) Denscombe, M. (2000)

2 Denscombe, M. (2000) s. 47 ff.

uppsats. Innehållsförteckning för att få en överskådlig bild om vad litteraturen behandlar i stora drag samt utgångspunkterna för att få så stor bredd som möjligt för mitt undersökningsmateriel.

Därav valdes det ut tre distinkta författare med olika infallsvinklar och utgångspunkter. Detta för att såväl bredda som att fokusera uppsatsens riktning. De tre böckerna som valdes för att bli de primära källorna i studien blev J. Gardells *Om Jesus*, A. Nordlanders *Korsets mysterium* och S. Wibecks *Jesus – Jude, Rebell, Gud?* Dessa tre böcker ligger inom fem år från varandra<sup>3</sup> samt är skrivna under 2000-talet, vilket gör att de är moderna och relevanta inslag till uppsatsen.<sup>4</sup>

Det finns även litteratur som inte tillhör mina primära källor, men som fortfarande är relevanta i ett forskningssyfte för att studien skall kunna få utrymme att diskutera och förklara bakgrunden till uppsatsen. Detta innefattas även av intervjuerna för att tillföra mer bredd till uppsatsens diskussioner kring de primära källorna.<sup>5</sup>

## 2.2 Genomförande

Litteraturens genomförande utgick ifrån den strukturerade kapitelindelningen för att se till vilken information som var relevant till mitt ämnesval samt för att få en första förståelse.

Därefter skedde analyseringen av källorna separat för att få fram en summering av innehållet och identifieringarna av skillnaderna. Detta för att även syntetisera de centrala tankegångar så att en jämförelse skapas av de parallella källorna.

Valet av intervjumodell föll på det som jag upplevde var bekvämast för både respondenten och opponenter, vilket är en metod av semistrukturerad intervju. Denna har jag tidigare använt mig av för mitt skrivande av kandidatuppsats i historia. Formen av intervjun ger respondenten utrymme och möjligheter till att utveckla sina svar och tänka efter innan de svarar då opponenter ger följdfrågor på svaret för att ge det mera bredd. Detta gör även att frågorna inte skall vara formulerade som enkla ja- och nejfrågor utan mer fungera som en

---

3 Mellan åren 2005 till 2009.

4 Gardell, J. (2009). Nordlander, A. (2005) Wibeck, S. (2007).

5 Intervjuer med två präster aktiva inom Svenska Kyrkan: Vingren, L. 22 mars 2011, Stockholm samt Lidskog, N. 22 mars 2011, Stockholm.

öppen diskussion där opponenter samlar in flera olika perspektiv av frågorna. Denna metod stärks även av Denscombe, men hon nämner även att de öppna svaren kan ha negativ effekt på resultaten i och med frågornas öppenhet, då detta skapar en längre arbetsprocess som gör anspråk på tid. Personligen finner jag inte några större problem med detta för undersökningens syfte, då respondenten har varit väldigt tillmötesgående till frågorna och lade även till extra frågor för att hjälpa mig öka undersökningens bredd. Detta gav förvisso att ett antal pauser inträffade under intervjuernas gång så sammanlagt tog varje intervju drygt en timme. Intervjun i sig hölls på familjära områden där respondenten inte upplevde det som obekvämt.<sup>6</sup>

## 2.3 Källor

Den centrala litteraturen behandlar en litteraturanalys av de tre böckerna tillsammans med en debattartikel från Svenska Dagbladet (SvD) som är mitt primära fokus för denna undersökning. Källkritiken behandlar egna slutsatser som framkommit under litteraturanalysen samt för och nackdelar med den litteraturen som har behandlats. En mer genomgående diskussion angående den valda litteraturen finns under den allmänna diskussionen samt metoddiskussionen.

Den tidigare forskningen som behandlar ämnet Jesus har oftast sitt fokus i Nya Testamentet. Ett primärt fokus ligger vanligen på själva återuppståndelsen, då denna är en väsentlig del i kristendomens tillkomst – ett faktum som gör att perspektivet om korsfästelsen behövs utforskas vidare.<sup>7</sup>

Litteraturens fokus på korsfästelsen ligger som tidigare nämnt svenska författare. Den primära litteraturen utgår från Sören Wibecks bok *Jesus – Jude, Rebell, Gud?* som har en neutral och historisk inriktning. Jonas Gardells bok *Om Jesus* som betingas av en pingstkyrklig inriktning med historisk fokus. Agne Nordlanders *Korsets mysterium* som har en teologiskt kristen inriktning, samt en längre debatt artikel presenterad av Svenska Dagbladet (SvD) från 2002 till 2003 angående svensk nutida kristen tro.<sup>8</sup>

---

6 Denscombe, M. (2000) s. 95 ff.

7 Wibeck, S. (2007) s. 8.

8 [http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/jesus-mer-an-en-myt\\_79165.svd](http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/jesus-mer-an-en-myt_79165.svd) Taget den 4 maj 2011 kl 14:32. Gardell, J. (2009) Nordlander, A. (2005) Wibeck, S. (2007).



Wibecks bok *Jesus – Jude, Rebell, Gud?* söker efter svar om vem Jesus är genom de historiska källorna. Tyvärr spelar Wibeck roll som journalist in och han presenterar inte en fullständig bild av kristendomen eller hur religiösa analyser går till vilket märks tydligt på hans slutsatser och sätt att skriva. Dock är detta något han är medveten om och nämner redan i inledningen att han har arbetat många år med personlig tro mer än den fullständiga bilden. Däremot är hans efterforskning angående nutida kristen tro utförliga. Wibeck ger sig inte in på vidare spekulerade diskussioner om vem Jesus egentligen var utifrån ett kristet perspektiv, utan förhåller sig till källkritikens värld.

Wibecks bok inleds i slutet av 1700-talet, där filosofier och forskare åtnjöt större utrymme för diskussioner och resonemang kring Jesus än tidigare. Han ger en översikt på den antika världens ideal och därigenom sätter in Jesus i det gamla testamentets kontext. I jämförelse med vad Wibeck har upptäckt via den tidigare forskningen som anpassar Jesus till ett alldeles för modernt perspektiv.<sup>9</sup>

Problematiken med Wibecks övergripande bok är att många av de andra framstående karaktärerna i Bibeln får stå utanför ljuset och inte ges plats till i hans analyser såsom Pontus Pilatus, Maria från Magdala och Jesus moder för att nämna några. Detta även med att han ger sig i kast att analysera modern fiction som har sin grund i Bibeln såsom Dan Browns *Da Vinci-koden*.<sup>10</sup> Något som bryter ner bilden av att Wibecks bok används för att analysera den historiske Jesus genom äkta källor. Däremot visar han upp att den tidigare forskningen inom ämnet oftast utgår ifrån en nutida kontext utan förståelse för det gamla testamentets och romarrikets betydelse för den tidiga kristendomen.<sup>11</sup>

---

9 Wibeck, S. (2007) s. 13 ff.

10 En roman som behandlar legenden om Maria Magdalena som den heliga Graalen. Författaren behandlar boken själv som att den skulle vara sann. Dock så visar Wibeck på att denna information skulle vara befängd. Källa: Wibeck, S. (2007) s. 184-186.

11 Wibeck, S. (2007) s. 79 ff.

Slutsatsen som Wibeck ger är att Jesus var del av en organiserad rebellgrupp jämförbar med seloterna, fariséerna och andra samtida politiska religiösa grupper, samtidigt som han framstår själv som kompromisslös person som arbetar mot de judiska ledningen och det romerska tyrannstyret.<sup>12</sup>

Gardells bok *Om Jesus* har många likheter med Wibecks bok genom den neutrala historiska utgångspunkten, men med en vital skillnad: Gardell är erkänt kristen. Genom sin kristna utgångspunkt så uppstår en problematik, nämligen att hans forskningen kan vara konfessionellt inriktad. Detta problem använder dock Gardell i sin forskning som en fördel mer än en nackdel. Genom att arbeta runt det och försöker istället ställa sig utanför sin kristna tro. Gardell bortser från det material av den världsliga kyrkohistorian som har speglat kristendomen i drygt 2000 år. Däremot så finns spekulationerna i bakgrunden som hos så många andra debattörer, något han förhåller sig genom en kritisk och historisk tolkningsmodell.<sup>13</sup>

Både Wibeck och Gardell utgår ifrån populärvetenskapliga perspektiv, vilket gör att deras retorik i flera fall användas för att väcka ett stort intresse hos läsaren.<sup>14</sup> Detta gör att många sidor faller bort ifrån diskussionen, då de framträdande argumenten används mindre ur ett vetenskapligt förhållningssätt som att de skall fungera intresseväckande.

Nordlanders bok *Korsets mysterium* är ett antal år äldre än de två ovannämnda och representerar en konservativare syn på Jesus korsfästelse. Nordlander har som syfte att förstå och förklara innebörden av Jesus död på korset. Nordlander själv är kristen teolog och mycket av hans forskning tycks vara är influerad av detta, inte minst genom en kristen traditionell modell för sina tolkningar. Valet av Nordlander föll på hans konservativa trosuppfattning i jämförelse med till exempel Hammars böcker.<sup>15</sup>

Nordlander ger utrymme till fem tolkningar på hur korsfästelsen kan tolkas: Två offermodeller, en återlösning, en försoning och sist en kamp-segermodell. Det är utefter dessa

---

12 Wibeck, S. (2007) s. 103 ff.

13 Gardell, J. (2009) Inledning s. 7-15.

14 Ingen av dem är forskare i verklig mening i jämförelse med Nordlander som är docent i systematisk teologi samt filosofisk magister vid Uppsala Universitet.

15 Nordlander (2005) s. 10 ff.

som jag kommer använda mig utav för att vidarestudera övriga litteratur. De väsentliga modellerna för denna uppsats kommer utvecklas vidare i själva undersökningen.<sup>16</sup>

En nutida diskussion som är värd att involvera i denna studie är debatten angående KG Hammars intervju för Tidningarnas Telegrambyrå (TT) och dess efterskalv i och med *Jesusmanifestet*<sup>17</sup> av Hedin och Arborelius samt artiklarna som följde i tidningen Svenska Dagbladet (SvD).<sup>18</sup> Hedin och Arborelius står för en unik kombination av en pingstpastor (Hedin) och en romersk-katolsk präst (Arborelius) med två skilda trosuppfattningar. Slutsatsen av *Jesusmanifestet* blir att den (sanna) kristna tron om Jesus skall vara ett glädjebudskap unikt alla tidigare. Många människor reagerade på deras uttalande och många svar publicerades i Svenska Dagbladet (SvD). Artikelserien som publicerade över ett års tid sattes till punkt i avslutningsartiklar av både KG Hammar och Hedin/Arborelius i mars 2003. Senare publiceras även dessa artiklar i bokform, under titeln boken *Jesusmanifestet*.<sup>19</sup>

Mycket av den litteratur jag har valt som källmaterial i min studie är motsägelsefulla och bygger mer eller mindre på tradition istället för dokumenterad fakta. Varken Wibeck eller Gardell är forskare i egentlig mening men är på många sätt religionsvetenskapligt relevanta. Vad Wibeck skriver är förvisso utifrån en journalists perspektiv, något som inte ställer samma kritiska krav som utefter ett vetenskapligt perspektiv. Det går även att se till stoffurvalet att en viss del är vinklat hos den undersökta litteraturen, men detta är relevant till författarnas egentliga utgångspunkter och är väsentligt för denna studies undersökningsmaterial. Gardell och Nordlander smittas även av en sträng kristen subjektivitet där bibeltolkningar lätt blir övergripande i jämförelse med historiska källor. Det kan ses genom att författarna använder sig av den moderna *Bibel 2000* i stor utsträckning och deras tolkningsmodeller utgår ifrån denna bok.<sup>20</sup>

Till intervjuerna finns det en viss kritik att ge: Vid genomförandet märkte jag själv att det respondenterna talade om var oftast speglat av tradition. I likhet med Wibeck och Gardell så

---

16 Nordlander, A. (2005) s. 59 ff.

17 Även en bok som publicerades i efterhand till artikeln med samma namn i Svenska Dagbladet (SvD)

18 [Http://sv.wikipedia.org/wiki/Jesusmanifestet](http://sv.wikipedia.org/wiki/Jesusmanifestet) Intervjun med KG Hammar ägde plats den 22 december 2002.

19 Denna diskussion skulle troligtvis fortsätta under en längre tid men tidningen Svenska Dagbladet (SvD) valde att avsluta insändarna med de avslutande debatterna från skaparna.

20 *Bibel 2000* (1999) Avslutande kapitel.

är inte mina respondenter forskande i egentlig mening utan deras perspektiv ligger i deras utbildning och erfarenhet som präster inom Svenska kyrkan. Däremot så framgick det i intervjun med Vingren att Svenska kyrkan har utbildning och konferenser i ämnen som involverar kyrkohistoria och bibeltolkning.<sup>21</sup>

## 2.4 Metoddiskussion

Genom att använda mig utav en kvalitativ intervju metod får jag ett mindre antal källor som jag kan använda och analysera från flera olika håll. Självklart skulle ett antal fler intervjuer behandlas där andra aspekter tas i beaktning såsom katolska präster, judiska rabbiner eller övriga kristna samfund. Eftersom intervjuerna står mer som ett komplement till litteraturen än ett primärt fokus så har inte resurser lagts ned på detta i en större utsträckning.

Stockholms Stadsbibliotek har en egen hylla som behandlar Jesus liv<sup>22</sup>, vilket gör att det blev svårare än förväntat när materialet skulle väljas ut. Anledningen till att dessa böcker har varit mer aktuella att ta upp än övrig litteratur vid den avdelningen är: De tillhör skilda delar av det svenska samhället, de är uppdaterade till den nutida svenska debatten angående Jesus död på korset samt att de undersöker ett snarlikt material när det kommer till den historiska Jesus. Men det skulle även gå att involvera mer litteratur av liknande slag för att se om det finns andra slutsatser och teser.

Självklart skulle fler kyrkliga inriktningar kunnat involveras i denna undersökning, men som jag såg det representerar Svenska kyrkan Bibeln enligt en svensk standardisering. Det finns även det perspektivet att skulle en mindre kyrka involveras i intervjuerna skulle undersökningen bli mer omfattande då samtliga inriktningar skulle behövas involveras för att få en överskådlig bild.

---

<sup>21</sup> Vingren, L. 22 mars 2011, Stockholm.

<sup>22</sup> Hyllan heter Ccda, Jesu liv och ingår i en större kristendomsavdelning.

## 2.5 Forskningsetiska principer

I och med att jag använder mig utav intervjuer som en av mina metoder för undersökningen behöver jag vidhålla mig forskningsetiska principer. Därigenom har jag valt att använda mig av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Jag anser därmed att en intervju skall vara öppen och skall kunna hålla en diskussion flytande utan att jag som opponent skall försöka kontrollera vad som tas upp. Istället skall den intervjuade få tala till punkt. Detta för att visa på öppenhet och tillmötesgående från min sida samt ge respondenterna utrymme för att utveckla sina frågor.

Informationskravet har inom denna studie tillgodosetts genom att den intervjuade respondenten har fått information i förväg om intervjuens syfte för att väl förbereda sig på ett bra sätt, samt kunna ta ställning till sitt eget deltagande.

Samtyckeskravet har genomförts genom att personen har tillfrågats om deltagande i intervjun samt att de fått informationen om att de kan avbryta intervjun när dem vill samt att det inte är ett krav på att jag använder mig av mitt samlade material som berör just den respondenten utan dennes fulla samtycke.

Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att respondenten har informerats i förväg om sin konfidentialitet i denna undersökning. Det kommer att framgå vem den intervjuade är i uppsatsen. Respondenten får däremot full tillgång till mitt material innan sista inlämningsdatumet för godkännande.

Nyttjandekravet tas i åtanke genom att respondenten informerades om i vilken utsträckning undersökningen kommer att användas, deras roll och hur många som kommer få tillgång till den. För tillfället är detta en osäkerhet som respondenterna har blivit informerade om då jag själv inte vet om uppsatsen i sig kommer göras tillgänglig på hemsidor såsom [www.diva-portalen.org](http://www.diva-portalen.org)<sup>23</sup> Jag kommer även att göra mig av med intervjumaterialet senast tre månader efter avklarad kurs då denna information inte längre är väsentlig för mig efter den tiden, något jag har informerat om.<sup>24</sup>

---

23 Diva Portalen är en hemsida som används av högskolestudenter och doktorander för att dela med sig om sina olika uppsatser de skriver. Detta för att göra dem mer tillgängliga samt för att förenkla referenserna.

24 Vetenskapsrådet (2002).

## 3 Historisk bakgrund

Innan jag behandlar uppsatsens huvudfrågor behöver jag behandla de religiösa och politiska aspekterna som var aktiva under tiden för Jesus och de nästkommande trehundra åren. Att bygga upp en historisk bakgrund är viktigt genom att man behöver skapa en förståelse för den kristna debattens bakgrund. Något som görs genom att analysera Bibeln som källa, se till den historiska Jesus genom nutida källor. Hur kristendomen spred sig de första hundra åren samt det romerska rikets påverkan.

### 3.1 Bibeln som källa

Att använda Bibeln som källa, vare sig den får stå som historisk, religiös eller båda finns det en stor problematik med detta. I Bibeln har vi fyra större böcker som behandlar Jesus som central gestalt: Markus-, Matteus-, Lukas- och Johannesevangelier. De tre första utgår ifrån att vara synoptiska, att de har en snarlik disponering utav dess kapitel med mindre skillnader. Forskningen utgår även från att Johannes är den senaste och utgår mer ifrån en tradition överförd via det talande språket.<sup>25</sup>

Problemen som finns med dessa böcker är att ingen vet vad den primära källan kommer ifrån, de berättar om liknande händelser men med många skillnader trots att de är beroende av varandra i viss mening.<sup>26</sup> Speciellt Markus i relation till Lukas och Matteus där den teorin som tillämpas i störst utsträckning är att det finns en numera bortglömd källa som dessa tre evangelier bygger på. Där Lukas och Matteus använder den så kallade Q-källan<sup>27</sup> samt Markus som deras utgångspunkter, ett två-källsystem. Dessa fyra böcker, tillsammans med Paulus brev till de kristna församlingarna utgör den första grunden till Nya Testamentet.<sup>28</sup>

Den första källan vi har till Nya Testamentet är Paulus, en judisk man som skriver om Jesus liv drygt 20 år efter hans död. Han ses som den första påven i Rom, en stad som senare kom att bli huvudsäte för den europeiska kristendomen. Även han led martyrdöden genom

---

25 *Bibel 2000* (1999) Avslutande kapitel. Det finns även information som pekar på att Johannes skulle varit ögonvittne. Han är även den enda evangelisten som nämner detta.

26 *Bibel 2000* (1999) Finns biblar från och med 1700-talet där de synoptiska evangelierna styltas upp bredvid varandra för att kunna jämföra de olika evangeliernas texter.

27 Q står för det tyska ordet Quelle som betyder källa. En hittills okänd källa till evangelierna, men anses vara den mest troliga förklaringen till evangeliernas källsystem.

28 *Bibel 2000* (1999) s. 10 ff

romarnas avrättningar. Han står som den förste att teoretisera den kristna tron på Jesus död och uppståndelse där den centrala fokuseringen ligger på att människan är fri från Guds vrede genom Jesus offerdöd på korset. Det som skiljer Paulus tro från hans tidigare judiska är att kristna har ingått i ett nytt förbund mellan Gud och därigenom inte är bundna till Torah<sup>29</sup> längre. I symbolisk mening stod då dopet, pånyttfödelsen i fokus istället för omskärelsen som invigning till judendomen.<sup>30</sup>

Ser vi till den dåtida kulturvärlden vid Medelhavet upptäcker vi snabbt att de använde sig utav legender, poesi och myter för att beskriva och förankra verkligheten. Många av antikens kända verk är skrivna med en frisk blandning av både bokstavligt och symboliskt, något som är relevant för den samtida läsaren men betydligt svårare att tolka och förstå för den framtida läsaren. På detta kommer tolkning efter tolkning samt översättningar som avlöser varandra vilket gör det svårt om ens möjligt för en person utan insikt i de rådande språken att förstå de riktiga källorna.<sup>31</sup>

### 3.2 Historiens Jesus

Jesus som person var vare sig känd utom i de närmaste kretsar eller för den delen omtyckt eller erkänd under sin samtid, vilket ger en svårighet att undersöka vem historiens Jesus var. Det enda vi egentligen kan veta som skrevs under hans samtid enligt evangelierna är orden som prydde hans kors, något som alla fyra evangelierna har egna versioner på.<sup>32</sup>

Det kan upplevas som underligt att det inte finns några bevarade porträtt eller målningar av Jesus från denna tid, men faktum är att vare sig de styrande romarna eller de ledande judarna skulle få för sig att avbilda personen Jesus. För den delen finns det en betingning att inte avbilda människor under denna tid, det finns såklart undantag i denna fråga såsom härskare och liknande, men dessa är många gånger inte porträttlika utan representerar istället ett ideal.

---

29 Den judiska lagen.

30 Gardell, J. (2009) s. 132. Lidskog, N. 22 mars 2011, Stockholm.

31 Fitzmyer, J. (1991) s. 9-12.

32 Nordlander, A. (2005) s.39-41.

Det finns även fall ur vår egen svenska historia som visar på att porträttmålningar tillhör något av ovanligheten, även för högt uppsatta personer fram till medeltidens slut. Detta går att se genom att den första kungen i svensk historia som varit ordentligt porträtterad var Gustav Vasa.<sup>33</sup>

### 3.3 Korsfästelsen som straff

Det är svårt att hitta ett värre dödsstraff än just korsfästelsen, detta genom att lidandet håller oftast på betydligt längre än andra dödsstraff såsom hängning och ren avrättning. Det närmaste vi kan komma är troligtvis stegling eller rådbråkning som var populärt under medeltiden som bestraffningsmetoder. Dessa metoder användes dock som uppvisningssyfte mer än korsfästelsen under Jesus tid.<sup>34</sup>

Metoden går ut på att den dömda torteras innan genom prygling av piska eller dylikt föremål, detta för att påskynda avrättningen. Vi ser förnedringen genom att den straffade blev avklädd under pryglingen, något som väckte starka reaktioner hos den judiska befolkningen. Det kan även vara så att den dömda fick sitt skrev täckt med ett tygstycke för att respektera den judiska befolkningen, inte den dömda.<sup>35</sup>

Korsfästelsen finns med i Gamla Testamentet och behandlas som ett straff och är inte fördömt av Torah, vilket visar på att straffet även användes inom samhällen judarna levde i.<sup>36</sup> Även om Bibeln nämner att de judiska prästerna var närvarande vid korsfästelsen av Jesus<sup>37</sup> stämmer detta inte överens med den judiska läran då prästerna aldrig besudlar sig i närheten av döda eller döende personer, detta för att behålla sin renhet.<sup>38</sup>

---

33 Wibeck, S. (2007) s. 10-11.

34 Rolf K Nilsson, 8 aug 2008, Visby.

35 Gardell, J. (2009) s. 287.

36 Wibeck, S. (2007) s. 16. Om detta verkligen betyder straffet korsfästelse eller uppspikning på påle kan jag tyvärr inte säga helt säkert då översättningarna och källorna varierar mycket på den fronten.

37 *Bibel 2000* (1999) Matt: 27:32-44

38 Gardell, J. (2009) s. 130 ff. 3 Mos 11-12, 4 Mos 19:16 1 Sam 21:4.



I den tidiga kristendomen undviker man att använda sig utav korset, vilket tyder på att korset var illa betingat och de kristna kände sig förnedrade av korset som symbol. Det är inte förrän på 800-talet som realismen kring korsfästelsen börjar avbilda sig inom konsten. Där även så börjar korset som symbol användas först vid 300-talet, vid den tiden då kristendomen fick rättigheterna att existera som religion inom romarriket.<sup>39</sup>

### 3.5 Kristendomens spridning

Vi kan se hur kristendomen sprider sig under det första århundradet genom det romerska riket. Med start i Jerusalem där apostlarna var aktiva för att spridas genom Medelhavet västerut till Rom samt österut mot det babyloniska riket.

Kristendomen har en stor skillnad i jämförelse med judendomen när det kommer till spridning. Kristendomen utgår ifrån en missionerade tro där den skall spridas så att alla kan blir frälsta i jämförelse med judendomen där fokuset ligger på att tron ligger hos den judiska befolkningen,<sup>40</sup> vilket är en bidragande orsak att tron spred sig så pass snabbt genom det romerska riket. Men även dess budskap predikan om kärlek från Gud mer än rädsla för sin Gud.<sup>41</sup>

Martyren inom den tidiga kristendomen har en stor betydelse för det religiösa livet. De som dog som martyrer vart hyllade som hjältar och fick sina ben bevarade. Något som tyder på ett ideal förelåg hos de tidiga kristna om att möta sin död genom martyren, det finns flera tydliga exempel på detta inom romarriket under de första hundra åren efter Jesus död. Som minoritet i det romerska riket så pekades de vid flera tillfällen ut som syndabockar varav massavrättningar sker. Det är dock tydligt att dessa incidenter var enskilda undantag istället för regel under de trehundra åren där kristendomen stod som minoritet i det romerska samhället. Även om de senare kristna historikerna oftast vill tolka denna period annorlunda.<sup>42</sup>

---

39 Wibeck, S. (2007) s. 224-225. Steinwall, Å. (2011) s. 26-27.

40 Matt 8:4 ff.

41 Detta kan lätt ses som en nutida tolkning där ett kärleksbudskap hellre innefattas i kristendomen genom offret än en modell för kamp och seger där döden blir till martyr.

42 Steinwall, Å. (2011) s. 25 ff.

Kejsaren Konstantin I var den första kejsaren som lät sig själv döpas, om än på sin dödsbädd var detta fortfarande en betydande ståndpunkt. Han stoppade även förföljelsen av de kristna år 313. Dock dröjer det tills år 391 för att kristendomen blev till stadsreligion inom det romerska riket.<sup>43</sup>

Genom de romerska historikerna kan man se att kristendomen blir tidigt erkänd som religion. Även om den inte var omtyckt i större utsträckning, flera historiker aktiva under denna tid beskriver kristendomen som en barbarisk religion som ägnar sig åt kannibalism<sup>44</sup> i sina ritualer. Detsamma gäller den samtida uppmålningen av Jesus som en upprorisk översittare som försökte störta det romersk-judiska samhället som hade byggts upp.<sup>45</sup>

### 3.6 Samhället under romarna

Den romerska fältherren Pompejus intog Jerusalem år 63 f. Kr varvid hela landet Palestina införlivades till den romerska provinsen Syrien. Därigenom började ett stort missnöje gro hos befolkningen i Palestina mot deras erövrare, något som visade sig gång på gång via uppror och avrättningar genom det romerska riket. Något som visas genom de politiska grupperna som existerade i dess samtid såsom seloterna, fariséerna samt det stora judiska upproret år 66 e. Kr. Wibeck ger slutsatsen att Jesus kunde ha tillhört en av dessa fraktioner.<sup>46</sup>

Judarna som levde inom romarriket hade ett visst religiöst samarbete med romarna. Det var förvisso inte omtyckta av den romerska befolkningen men genom de gamla traditionerna kunde detta samarbete bestå. Däremot är romarna inte särskilt intresserade under det första århundradet att erkänna kristendomen då de bryter mot deras äldre judiska traditioner, något som visar på hur väl besuttit traditionerna inom kulturen har varit under denna tid. Däremot fick den palestinska befolkningen brottas mellan den romerska rätten och den judiska Torah, något som gav upphov till konflikter när det kom till lagtolkningar.

---

43 Steinwall, Å. (2011) s. 28-29.

44 Brödet och vinet som symbolen för Jesus kött och blod. Källa: Steinwall, Å. (2011) s. 27.

45 Wibeck, S. (2007) s. 128-129.

46 Steinwall, Å. (2011) s. 25, 29. Wibeck, S. (2007) s. 15-16.

Pontus Pilatus, ståthållaren i dåvarande Jerusalem, var känd av omvärlden som en brutal man utan speciellt stor respekt för människolivet. Avrättningar skedde från både från höger och vänster och rättegångar var inte riktigt väsentliga för hans del. Men ser vi till Bibeln beskrivs han som en man som försöker försvara Jesus från att bli dömd och istället tvingas att döma honom till döden genom påtryckningar av både den judiska befolkningen och prästerskapet i Jerusalem. Detta kan troligtvis vara en efterkonstruktion för att få den romerska befolkningen att se bättre ut i den kristna framställningen då spridningen skedde främst inom det romerska riket.<sup>47</sup>

Däremot är det inom det romerska riket dödsstraff på ateism då en persons handlingar påverka ett helt samhälle varvid alla var tvungna att ha en religiös tilltro. Detta var en av de stora anledningarna till förföljelsen av de tidiga kristna då det romerska samhället inte såg kristendomen som tillbedjande av en gud utan en människa.<sup>48</sup>

---

47 Gardell, J. (2009) s.288-290 inklusive fotnötter.

48 Wright, T. (2000) s.58-59.

## 4 Undersökning

Undersökningen är strukturerad i fyra delar som visar på skillnaden mellan de olika källorna som har använts. Detta genom fem skilda tolkningar av korsfästelsen som utgångspunkt samt hur källorna har använt sig utav symbolspråkets tolkningar. Dessa olika tolkningar återfinns i källorna som har använts. Trots att det nästan passerat två tusen år finns det fortfarande konflikter om hur Nya Testamentets budskap kan tolkas.

Ser vi till den traditionella historien kring Jesus korsfästelse blir han upp spikad på korset, något som pryder nästintill varje kyrkoaltare. Ser vi till evangelisterna nämns det inte att Jesus eller någon annan skulle korsfästas med spikar eller andra hjälpmedel. Men genom att det utelämnas kan man dra slutsatsen att detta inte har varit en betydande faktor för berättelsen, utan är en senare fabricering som har fungerat som pedagogisk framställning av lidande. Jesus är klädd som en kung under bestraffningen, ett uppvisningssätt han har från ingången till Jerusalem fram tills hans död.<sup>49</sup>

Till korsfästelsen av Jesus har vi en tämligen god bild genom evangelisterna då dessa står som återberättare, inte som ögonvittnen i frågan. Gardell antyder om att det kan röra sig om kvinnor som står som vittnen, något som även Wibeck gör men förklarar om närvaron av överpräster och romarna. Detta genom att det handlar om en symbolisk bildtolkning av korsfästelsen och inte en bildlig. Nordlander drar däremot slutsatsen att evangelisten Johannes skulle kunnat vara ögonvittne till händelsen, detta genom detaljerna som Johannes ger, samt att han skriver detta själv.<sup>50</sup>

---

49 Gardell, J. (2009) s. 7-10, 202-203. Han red in på en åsna till Jerusalem, ett djur som numera används i ett förlöjligande syfte men användes under den tiden som ett kungligt riddjur.

50 Detta genom att prästerna inte hade/har tillåtelse att vistas bland döende eller döda människor. Källa: Gardell, J. (2009) s. 296-299, Wibeck, S. (2007) s. 167.

## 4.1 Bruket av symboler

Det syns tydligt att författarna i studien och intervjuerna har olika urvalsstoff samt skilda inriktningar, varav det är en viktig del att undersöka deras bruk och analys av symbolspråket inom Bibeln.

Gardell nämner att nästintill allt som nämns om korsfästelsen i Nya Testamentet går att kopplas till Gamla Testamentet, det är även utifrån Gamla Testamentet som Gardell utgår ifrån när han analyserar evangelisternas tolkningar utav korsfästelsen, vilket märks då speciellt inom Markus och Matteus evangelierna där Jesus citerar Gamla Testamentet vid hans predikan och vid korsfästelsen. Jesus sista ord enligt Markus och Matteus utgår ifrån Psalmsalmen 22, ett klagorop som var välkänt för den judiska befolkningen.<sup>51</sup> Vi har även Herrens lidande tjänare som Jesaja<sup>52</sup> beskriver i sina texter tolkas enligt kristen tradition som en profetia av Jesus. Där skriver han om en man som har burit våra synder för att vi skall få försoning.<sup>53</sup> Han skriver även om att människosonen<sup>54</sup> skulle bli förrådd. Nordlander beskriver detta som en av grunderna som evangelisterna behandlar för Jesus ord. Jesaja återfinns även hos Wibeck, han gör däremot inga närmre kopplingar till ämnet.<sup>55</sup>

Både Lidskog och Vingren talar om den judiska kopplingen till Jesus dödsdom och bägge använder sig utav citatet från Exodus<sup>56</sup>: ”Och Mose gjorde en orm av koppar och satte upp den som ett fälttecken.”<sup>57</sup> Detta som ett tecken inför Gud för att bota de människorna som blivit bitna av ormarna i öknen. Denna koppling går inte att finna i litteraturen.<sup>58</sup>

---

51 Gardell, J. (2009) s. 198. *Bibel 2000* (1999) Mark15:34 Matt 27:45 ff.

52 Judisk profet under 700-talet aktiv i Jerusalem, ingår som del i Gamla Testamentet.

53 *Bibel 2000* (1999) Jes. 52:13–53:12.

54 Man född av en kvinna men avlad av det gudomliga. I jämförelse och likhet med romerska gudar.

55 Nordlander, A. (2005) s. 62. Wibeck, S. (2007) s. 189-190. Gardell, J. (2009) s. 289.

56 *Bibel 2000* (1999) Utvandringen från Egypten, andra Mosebok.

57 *Bibel 2000*(1999) 4 Mos 21:9. Lidskog, N. 22 mars 2011, Stockholm. Förvisso vet jag inte var den ursprungliga ordet för fälttecken är.

58 Lidskog, N. 22 mars 2011, Stockholm. Vingren, L. 22 mars 2011, Stockholm.

Korset används av romarna som ett dominansverktyg och såg som något otroligt nedvärderande samt i sin koppling till korsfästelsen blir symboliken tämligen underligt genom att det handlar om att korsfästa Gud, vilket i sin tur blir under sin samtid något ironiskt enligt Wright. Nordlander visar på ett flertal tolkningssätt i hur korsfästelsen kan tolkas.<sup>59</sup>

När en nutida kristen ser till korset finner de troligtvis ett lugn och en säkerhet i detta. Något som visas tydligare genom att korset är en av de mest använda symbolerna inom kristendomen i mängder av utförande. Däremot så är den samtida bilden av korset något betydligt dunklare. Korset symboliserade skräck och förnedring genom straffets brutalitet och användning, det märks även av sin samtid genom romarrikets förbjudande av korsfästelsen som straff år 315. Som tidigare nämnt användes inte korset som en kristen symbol förrän 300-talet då det kunde kopplas ihop med nederlaget av de kristnas frälsare av utomstående.<sup>60</sup>

## 4.2 Offret

Offret inom religion står som starka pedagogiska medel, speciellt audivisueella där fokuset läggs på ritualmetoden. Utövarna av den tidiga kristendomen visar inte på den judiska offermodellen av det orörda offret, utan istället verkar självupppoffrande ligga i ett perspektiv av ett ideal i och med himmelriket.<sup>61</sup>

Inom den tidiga kristendomen ser vi att martyrdöden blir till ett ideal för den kristna minoriteten i romarriket. Samtliga lärjungar går martyrdöden till mötes med undantag från Johannes som står som den enda att dö på naturlig väg.<sup>62</sup> Många kristna blev förtryckta och förföljda under romarriket. Det går så pass långt att ett antal kristna frågar den dåvarande kejsaren om att få bli avrättade i syftet att bli martyrer.<sup>63</sup>

---

59 Wright, T. (2000) s. 97.

60 Rask, U-S. (1997) s. 46-47. [http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/trosmanifestet-reser-murar\\_80864.svd](http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/trosmanifestet-reser-murar_80864.svd)  
Taget den 4 maj 2011.

61 Gardell, J. (2009) s. 289.

62 Enligt tradition, detta är inte historiskt belagt. Källa: Steinwall, Å (2011) s. 28. Vinbeck, L. 22 mars 2011, Stockholm.

63 Steinwall, Å. (2011) s. 29.

Att tolka Jesus som martyr kan ses enligt Nordlander som något svårartat i modern tid, inte många skulle vilja acceptera denna modell. Detta genom att offermodellen står i en mer utbredd acceptans med en människa som lider med hela mänskligheten hellre än att ge sig själv för kampen om synden.<sup>64</sup>

Ser vi till Markus uttalande i 10:45 ”Människosonen har inte kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv i lösen för många.”<sup>65</sup> uppstår den intressanta observationen om ekonomisk skuld.<sup>66</sup> Nordlander får detta till att människan har en religiöst ekonomisk skuld satt till Gud för våra synder. Detta blir en av Nordlanders modeller för hur korsfästelsen kan tolkas, att Jesus skulle offrat sig för att återlösa skulden människan har till Gud, en summa som aldrig annars skulle kunnat återbetalas.<sup>67</sup> Däremot visar Wibeck att Markus uttalande i 10:45 inte är Jesus frälsning som offer för världens synd, utan istället skriver han om Markus skift som lösgörande från ett religiöst slaveri, samt därigenom står Jesus som det slutgiltiga offret och inga mera offer är nödvändiga.<sup>68</sup>

### 4.3 Kampen

Paulus kallar Jesus för den sista Adam, den enda människan som vid första andetaget är i fullkomlig lydnad till Gud. Under hans vuxna liv predikar Jesus om det nya förbundet mellan människan och Gud. Genom Guds vilja väljs Jesus ut för att dö på korset, detta genom att korset representerar det värsta av människan och därigenom det som behöver frälsning. En frälsning som kommer genom att minoriteten kämpar mot den stora övermakten, det judiska prästerskapet i och med det äldre förbundet samt det romerska styrets makt över samhället.<sup>69</sup>

---

64 Nordlander, A. (2005) s. 241.

65 *Bibel 2000* (1999) Mark 10:45 s. 1258.

66 Enligt nya Bibelöversättningar står det bara lösen som ord, men i de grekiska originalen talas det om ekonomisk skuld. Källa: Nordlander, A. (2005) s. 142-143.

67 Nordlander, A. (2005) s. 135 ff.

68 Wibeck, S. (2007) s. 287-289.

69 Nordlander, A. (2005) s. 39.

Kampen i sig blir oundvikligen döden, men det är även döden som Jesus besegrar och då uppstår segrandet. Därigenom står även återuppståndelsen som en central punkt inom den kristna tron, segern över döden. Döden är syndernas straff enligt Paulus.<sup>70</sup>

Jesus martyrdöd har tolkades utav de tidiga kristna genom tredje Mosebok försoningsoffer där Jesus offerdöd och återkomst representerar de båda offerade djuren.<sup>71</sup> Denna tolkning görs av Wibeck, Gardell och Nordlander men Gardell gör även utrymme för en annan tolkning, nämligen den att Jesus inte nödvändigtvis var ett försoningsoffer i judisk mening.<sup>72</sup> Detta genom att det judiska försoningsoffret har krav på sig att vara perfekt som offer, något som kräver en perfekt behandling innan samt att inga ben skall krossas på offrets kropp.<sup>73</sup>

Kampen är den modellen Wibeck lägger störst fokus på: att Jesus skulle tillhöra en judisk rebellgrupp som satte sig emot det romerska styret och de judiska prästerskapet. En sociologisk tolkning som inte försöker involvera de religiösa aspekterna i samma stor utsträckning som de övriga författarna. Detta är även på det sättet Jesus går till mötes med korset, som en avrättad bråkmakare.<sup>74</sup>

#### 4.4 Försoningen

Det perfekta offret är ett återkommande tema i äldre religioner där offret representerar renheten och människan överför sin synd till djuret. De judiska prästerna går under benämningen offerpräster i det Gamla Testamentet. Gardell är den författaren som skiljer sig mest från denna punkt genom att han inte ger utrymme för den traditionella tolkningen att Jesus skulle ha dött för människornas (läses: våra) synder. Utan istället gått ifrån försoningsmodellen till en mer radikalt ställningstagande om att Jesus död representerar solidariteten kring människornas lidande. Genom att den tidiga kristna kyrkan anpassat Jesus

---

70 *Bibel 2000* (1999) Rom 6:16, 21, 23, 7:5, 8:6, 13.

71 *Bibel 2000* (1999) 3 Mos 6:6-7.

72 Gardell, J. (2009) s. 287-288.

73 Lidskog, N. 22 mars 2011, Stockholm.

74 Åter igen kan vi se det selektiva valet av Bibellitteratur: Enbart i Lukas nämns att de två som spikades upp bredvid Jesus skulle vara brottslingar, något som Wibeck tar till sig. Källa: Wibeck, S. (2007) s.



läror till en förlåtelse för synderna mer än att människan är i behov av lidandet för frälsningen.<sup>75</sup>

Jesus blir det slutgiltiga offret, det fulländade oskuldsfulla lammet och därigenom dog för våra synder som ett försonande offer. Detta är den bild som framställs av den nutida Bibeln, något som även stöds av Nordlanders uttalande genom Paulus texter.<sup>76</sup> Däremot använder sig Gardell utav den judiska försoningsritualen Yom Kippur för att koppla Matteus uttalande i 27:28-29 att Jesus skulle kläs av för att befria människorna från skuld, en teori som inte Wibeck stödjer i dess sammanhang.<sup>77</sup>

Vidare råder det förvirring inom det bibliska författarskapet när det kommer till tidpunkt. Enligt de synoptiska evangelierna skedde korsfästelsen dagen före sabbaten. Därav kunde inte Jesus kropp hänga kvar enligt lag utan måste begravas. Detta ger upphov till tolkningen om att Jesus skulle tillhöra det perfekta offerdjuret återkommer i samtlig litteratur.<sup>78</sup>

I Johannes 19:36-37 kan vi även se den nutida Bibelns tolkning på att Jesus död refereras till det judiska påskoffret där inget ben skall krossas: ”Detta skedde för att skriftordet skulle uppfyllas: *Inget ben skall krossas på honom*. Och på ett annat ställe heter det: *De skall se på honom som de har genomborrat*”<sup>79</sup>

---

75 Gardell, J. (2009) s. 344-345.

76 *Bibel 2000* (1999) Heb 5:6, 7:1, 8:6. Nordlander, A. (2005) s. 188.

77 Gardell, J. (2007) s. 288-289

78 *Bibel 2000* (1999) Mark 15, Matt 27, Luk 23.

79 *Bibel 2000* (1999) Joh 19:36-37 s. 1332.

## 5 Resultatet

För att återknytta till mina tidigare frågeställningar presenteras resultatet genom besvarande av frågeställningarna var för sig och sedan skapa en sammanslutning om de gemensamma resultaten via diskussionen, därav är resultat delen uppdelad i två delar. Detta för att få en överskådlig och lättförstådd resultatredovisning med utrymme för en övergripande diskussion.

- Hur tolkar nutida svenska kristendomsdebattörer korsfästelsen av Jesus?

Forskningen och diskussionen kring Jesus är inspirerad utav dess samtid. Något som samtliga författare nämner och försöker ta avstånd till i största mån, även om detta är omöjligt. Genom den starka traditionella bilden av Jesus som har förmedlats utav kristna under tvåtusen år har ett förhållningssätt vuxit fram ur detta, något som kan benämnas som en stereotypisk bild av en frälsargestalt. Forskningen som har bedrivits under tidigt 1900-tal och bakåt har varit starkt vinklat av den kristna kyrkans tolkningsmodell.

I modelltolkningarna uppstår det tre skilda tolkningar uppfattningar av korsfästelsen: Den som Svenska kyrkan förmedlar genom att Jesus dog på korset för våra synder skull, en liknande bild som Nordlander vill förmedla samt de intervjuade respondenterna. Där Jesus dör som det slutgiltiga offerdjuret enligt tolkningar från Gamla Testamentet och därigenom skapar ett nytt förbund mellan människan och Gud. Nordlander ger även utrymme för att Jesus offer skulle betyda friköpande från den judiska lagen då människan har stått som slav under synden. Försoningsläran tillhör kärnan av kristen tro där människans synder förläts genom Jesus död på korset.

Gardells syn däremot utgår inte ifrån att Jesus offer var för människans synder utan istället bygger Gardell upp en verklighetstrogen bild skild från det stereotypiska tolkningsaspekt som kristendomen har betingats av genom alla dessa år. Tolkningen blir en kamp med seger som slutresultat, där människan inte längre är skild från Guds interaktion utan istället blir förenad med honom.

Wibeck representerar som nämnt en historisk bild där Jesus står som den person han är utan ett större religiöst tolkningsaspekt. Detta gör honom till en religiöst politiskt aktiv man som blir avrättad enligt romersk lag under en av de mest hektiska perioderna Jerusalem har,

nämligen det judiska påskfirandet. Därigenom uppstår en modelltolkning genom kampen men inte med seger i slutändan i jämförelse med Gardells tolkningar utan med förlust. Förlusten som uppstår genom att han blir dödad av övermakterna som han har satt sig emot och därigenom skapas en bild genom hans efterfölje om Guds son som dog för våra synder.

- Hur skildrar de bilderna av korsfästelsen som praktiserades inom det romerska samhället under de första hundra åren av kristendomen?

Bilderna som skildras utav debattörerna är snarlika varandra, detta genom att de historiska fakta som har funnits tillgänglig är nedslag i tiden där de kristna blivit förföljda för sin tro. Den bild som läggs fram om de kristna är en förföljd minoritet som står ensamma i kampen mot det romerska samhället. Korset står inte som symbol för kristendomen i större utsträckning de första hundra åren utan istället användes det fortfarande som dominansverktyg av romarna fram tills att kristendomen var erkänd religion och sedermera blev korsfästelsen förbjuden.

Att evangelisterna skriver om korset som avrättningsmetod visar på flera olika religiösa och sociala aspekter. Det är en brutal avrättningsmetod med syfte att förnedra den dömda, samtidigt som den står som en audiovisuell upplevelse för betraktarna. Romarna använde sig utav denna metod uteslutande för upprorsbrott med mera. Korset som symbol undviks under de tre första hundra åren av kristendomen inom det romerska riket.

Även att offret av Jesus som det perfekta offerdjuret visar på att han är det nya förbundet beskriver både Gardell och intervjuerna en annan roll som Jesus död intar, nämligen att Jesus skapar ett nytt förbund mellan människan och Gud. Därigenom brytes det äldre som instiftades mellan Gud och människan under Moses tid. Genom de tidiga kristna tolkningarna av Jesus död ser de kristna sig som utvalda att följa Jesus väg genom martyrdöden. Detta för att visa på efterlivets existens enligt tidig kristen tro och att protesterna mot det romerska samhället var ett faktum, något som visar på ett idealisering av kampen.

Utifrån Bibeln som källa kan vi inte återge något exakt svar om vad som egentligen är sant eller om något av det skrivna är sant. Böckerna bygger på traditioner överförda muntligt under flera decennier, har därefter omarbetats flera gånger och därigenom har blivit anpassad utefter

författarnas tolkningar. Ord har blivit lagda i Jesus mun för att legitimera hans roll som frälsare och med detta styrs berättelserna av en självuppfyllande profetia.

Undersökningen visar slutligen att det fortfarande finns en nutida konflikt hur korsfästelsen bör tolkas idag och även hur de första kristna tolkade den. Samtliga undersökta källor visar på olika slutsatser och tolkningsmodeller som skiljer sig åt i stora drag. Detta kan bero på en förmedlad tradition som gör att de skilda falangerna som källorna har visar på olika resultat.

## 6 Diskussion

Den här studien fokuserar bara på en bråkdel av all litteratur och diskussioner om korsfästelsen av Jesus som finns i det nutida Sverige. Men den visar på att det inte finns en gemensam syn på hur det skall tolkas samtidigt som att det finns en gemensam syn om att korsfästelsen har ägt rum.

Tyvärr finns det för lite information om Jesus för att vi skall komma till en slutsats om vem han egentligen var. Det undersökta materialet ger olika bilder och spekulationer om vad hans syfte med lärorna var och hur de skall tolkas. Vi ser även att inom kristendomen finns en stark stereotypisk bild av en Messias som blev felaktigt avrättad inför den styrande makten, något som har betingat folks uppfattningar i generationer om kampen mellan det svaga och det starka där de svaga går segrande ut ur striden.

Wibeck är förvisso den enda författaren som ger utrymme för att en person som Jesus skulle kunnat varit en vanlig syn i dåvarande Palestina. Detta genom att tolka honom som en vis man som predikade budskap och samtidigt ägnade sig åt ”trollerier” för att locka till sig en större publik, något som visar på att analyserna av Jesus oftast bortser från att det fanns fler människor aktiva inom samma kretsar som Jesus, även om de inte just var samtida.

Samtidigt visar Gardell upp en man som är minst sagt radikal från den nutida framställningen av Jesus: En kringvandrande man utan vare sig vackert lockigt hår eller tänder som predikar om kärlek till varje människa. Nordlander från sin sida bortser från denna diskussion i större utsträckning och istället fokuserar på Jesus religiösa betydelse. Något som visar på han kontroversiella inriktning av kristendomen.

Debatten om *Jesusmanifestet* visar på att det fortfarande finns mycket outforskat inom ämnet Jesus och den tidiga kristendomen. KG Hammar har förvisso blivit kritiserad utav flera olika håll, inte bara av *Jesusmanifestet*. Något som visar på att trots de numera tvåtusen åren som förflutit att ämnet inte är urholkat utan kräver mer diskussion.

Genom Nordlander och Gardells slutsatser om återberättande av själva korsfästelsen visar detta på att källorna inte är primära ögonvittnes berättelser, speciellt beroende av det symboliska värdet språket innefattas i. Även genom att den antika världen lade en stor vikt på

en människas sista ord och källorna berättar om sju olika tolkningar där vissa innehåller citat från gamla testamentet.

Personligen ser jag Gardells synvinkel som ett resultat av en socialistisk världsbild där kampen mot den styrande makten är det primära fokuset. Samtidigt som Wibecks tankebanor presenteras som en cynisk tolkning där enbart det historiska tolkningsperspektivet får utrymme att utvecklas och diskuteras. Vid Nordlander och Jesusmanifestet ser vi ett försök att försvara den kristna tolkningsmodellen och därigenom legitimera att Jesus skulle vara ovärderlig för människan. Samt att jag tror att det finns mer om detta ämne som kan diskuteras utanför kyrkans gränser och istället se till den faktiska världsbilden hos Jesus samtid.

Man kan helt klart se en tydlig koppling av alla författare om vad det är för delar inom Bibeln som har taktiskt val ut för att passa in i deras teser. När evangelierna är oense om frågor tas detta inte upp utan istället ligger valet i den intressanta, utvecklande beskrivningen. Återigen visar detta på en starkt präglad tradition som har förmedlats i hundratals år som styr författarnas tankebanor.

## 7 Käll- och Litteraturförteckning

Jag har valt att dela upp käll- och litteraturförteckningen i tre delar: *Litteratur* i bokformat. *Otryckta källor* med intervjuer och föreläsning samt *Artiklar och Elektroniska källor* där övrig litteratur behandlas. I vissa äldre litteraturkällor innehåller enbart landet och inte orten där boken är tryckt.

### 7.1 Litteratur

Bibelkommissionen *Bibel 2000* (1999) Stockholm: Verbum Förlag.

Denscombe, M. *Forskningshandboken – för småskaliga projekt inom samhällsvetenskaperna* (2000) Lund: Studentlitteratur.

Fitzmyer, F. A. *Tjugofem frågor om Jesus* (1991) Stockholm: Verbum Förlag.

Gardell, J. *Om Jesus* (2009) Stockholm: Norstedts.

Nordlander, A. *Korsets mysterium* (2005) Göteborg: Församlingsförlaget.

Stukát, S. *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* (2005) Lund: Studentlitteratur.

Wibeck, S. *Jesus – Jude, Rebell, Gud?* (2007) Falun: Scandbook.

Wright, T. *Den historiske Jesus* (2000) Örebro: Bokförlaget Libris.

## 7.2 Artiklar och Elektroniska källor

Steinwall Å. *Allt om Historia nr. 3* (2011) Stockholm: Titeldata AB.

[http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/trosmanifestet-reser-murar\\_80864.svd](http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/trosmanifestet-reser-murar_80864.svd) Taget den 4 maj 2011.

[http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/jesus-mer-an-en-myt\\_79165.svd](http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/jesus-mer-an-en-myt_79165.svd) Taget den 4 maj 2011.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Jesusmanifestet> Taget den 4 maj 2011.

Vetenskapsrådet (2002) publikation från <http://www.vr.se> Taget den 18 maj 2011.

## 7.3 Otryckta källor

Lars Vingren, präst, arbetar inom Svenska Kyrkan för Gustav Vasas församling i Stockholm men tidigare aktiv inom Pingstkyrkan. 22 mars 2011 Stockholm, Gustav Vasas kyrka.

Anteckningarna finns i författarens ägo.

Nils Lidskog, präst, arbetar inom Svenska Kyrkan för Sankta Claras församling i Stockholm. 22 mars 2011 Stockholm, Sankta Claras kyrka. Anteckningarna finns i författarens ägo.

Rolf K Nilsson, journalist, föreläsare och politiker. Föreläsning om döden och dödsstraff under medeltiden. 8 augusti 2008 Visby, Galgberget. Anteckningarna finns i författarens ägo.